

Kwaliteit van bewegingsonderwijs: een veelkoppig monster

Het topic van LO6 is 'kwaliteit van bewegingsonderwijs'. Hoe breed wil je het hebben? Want wat is kwaliteit? Hoe bepaal je dat, hoe bereik je dat, hoe bewaak je dat? Er zitten zoveel verschillende invalshoeken aan zo'n onderwerp. Een aantal daarvan komt aan de orde. In dit inleidende verhaal wil ik proberen de kapstok te schetsen waar je alle bijdragen aan kunt ophangen.

| Berend Brouwer

Product of proces?

Heel algemeen geformuleerd zou je kunnen zeggen: bewegingsonderwijs is van betere kwaliteit naarmate de beoogde doelen beter worden gerealiseerd. Helderheid over die doelen is daarom een eerste vereiste om een discussie over kwaliteit te kunnen voeren. Daarover verschillen we nogal eens van mening in Nederland, maar daar hebben we het al vaak over gehad in dit magazine (recent bijv. LO5 van 2022, LO1 en LO 8 van 2023). De enige echte wettelijke houvast zijn de kerndoelen en bepaalde eisen en randvoorwaarden voor personeel, tijd, geld, gebouwen en materialen.

De kerndoelen gaan in beginsel alleen over het 'wat' van het onderwijs. Op dit moment is daarvan een actualisatie gaande die moet zorgen voor meer richting dan de huidige versie. Maar ook dan is er in ons land een hoge mate van vrijheid van interpretatie van die kerndoelen. Het 'hoe' van het onderwijs is in alle gevallen aan het onderwijs zelf. En dat betekent dat er veel verantwoordelijkheid ligt bij schoolbesturen, schoolleidingen, vakgroepen en individuele docenten voor de kwaliteit van wat ze doen. En dat je aan iedereen die

iets beweert over de kwaliteit van het (bewegings)onderwijs allereerst de vraag mag stellen: aan welke doelen moet jouw bewering een bijdrage leveren, van welke interpretatie van de kerndoelen ga jij uit?

Maar genoeg over doelstellingen. Deze keer willen we meer de nadruk leggen op hoe kwaliteit tot stand komt, wie daar allemaal invloed op hebben en hoe je kunt bepalen of er sprake is van kwaliteit.

Ketenbenadering

Wie zijn er allemaal verantwoordelijk voor de kwaliteit van het bewegingsonderwijs? In laatste instantie is dat altijd de docent met zijn of haar klas. Maar er zijn allerlei 'actoren' noem ik ze maar even, die een rol spelen in de hele keten van kwaliteit. Ga maar na: als docent ben je meestal lid van een vakgroep, een docententeam binnen een school, met een schoolbestuur. En soms van een netwerk van collega's. Je school staat in een stad of dorp die dat deel uitmaakt van een gemeente. Een gemeente die weer deel uitmaakt van landelijke organisaties als VSG en VNG. Er zijn lokale, provinciale en landelijke instanties en natuurlijk 'de politiek' die invloed uitoefenen op het werk van scholen.

Jij en je collega's zijn afkomstig van lerarenopleidingen, die onderdeel zijn van Hogescholen, met lectoraten en onderzoekers. En er zijn private partijen die nascholing bieden. Er zijn kennisinstituten waar ook onderzoekers actief zijn, of die uitwerkingen van de kerndoelen maken; er zijn ontwikkelaars van leermiddelen en materialen, en van toetsen of toetsvoorbeelden zoals volgsystemen. Er is een onderwijsinspectie, ook al zie je die misschien niet vaak. En er is een vakvereniging waar veel kennis gebundeld is over kwaliteit van het vak.

Allemaal vinden ze iets van en oefenen ze invloed uit op het beeld van de kwaliteit die jij zou moeten leveren op school. Jij moet al die invloeden wegen en daarin keuzes maken. Voorwaar geen kleinigheid.

Topic-artikelen

In dit magazine komt een aantal partijen aan het woord die iets vinden van de kwaliteit van het bewegingsonderwijs: Herman Verveld en Jan-Willen Diekerhof zetten uiteen wat de collega's in het werkveld van bewegingsonderwijs mogen verwachten van een net aan de Calo Zwolle afgestudeerde docent LO. Let wel: hun stuk gaat over wat startbekwaamheid bij hen inhoudt. Hoe op de Calo het opleidingsprofiel wordt begrepen, welke leerlijnen het programma kent en waar dat toe moet leiden qua vakinhoudelijke, pedagogische en vakdidactische bekwaamheid en de brede professionele basis.

Menno Slingerland en Lars Borghouts schrijven met een aantal internationale collega's over een Europees onderzoek naar de kwaliteit van het bewegingsonderwijs: QualityPE. De vraag naar de leidende doelen is daar nog pregnanter, omdat elk deelnemend land eigen kerndoelen heeft of iets wat daarop lijkt. Toch is het heel interessant om te vernemen hoe in andere landen aangekeken wordt tegen de kwaliteit van het vak.

Lars Borghouts doet met collega's van andere alo's verslag (digitaal bonusartikel in dit magazine) van een onderzoek dat vergelijkt hoe op de alo's het onderdeel afstuden voor het onderdeel stage wordt vormgegeven. In grote lijnen gebeurt dat, mede door de steeds betere samenwerking tussen de alo's op vergelijkbare wijze. Of dat op meer concreet niveau ook het geval is valt op grond van deze

vergelijking niet te zeggen, dat vraagt een veel diepgaandere analyse.

Ook schrijven Lars Borghouts en collega's in een digitaal bonusartikel over de ervaringen van collega's die hebben meegedaan aan een pilot op het gebied van formatief handelen. Er is al een tijd een kentering gaande op het gebied van het beoordelen in de les bewegingsonderwijs. Leerlingen volgen en formatief handelen is het motto. Een duidelijke opvatting over hoe je les zou moeten geven dus. Maar hoe beleven docenten die daarmee aan de slag gaan dat?

Ger van Mossel interviewde de nieuwe directeur van de KVLO, Eric Pardon, over de actualisering van de koers van de KVLO. Gaat de hele koers in de jaren 2025-2029 op de schop of gaat het om het bijstellen en specifieker richten van die koers? En over welke bijstellingen hebben we het dan? Wat kun en mag je als docent de komende jaren verwachten van de KVLO? Hoe gaat de KVLO jou helpen om kwaliteit te leveren op school?

Ger van Mossel en Maarten Massink interviewden samen inspecteur van het onderwijs Mark Oortwijn. De onderwijsinspectie is lange tijd onzichtbaar geweest voor ons vak. Recentelijk heeft de inspectie echter een positieve rol gespeeld rond de kwestie van het aantal te geven lessen bewegingsonderwijs in de diverse onderwijstypen. Het is daarom goed om te horen hoe de inspectie zich tegenwoordig opstelt ten aanzien van de kwaliteit van het bewegingsonderwijs en welke rol zij daarin kan en wil spelen.

Alieke Grootenboer van SLO vertelt hoe zij de herziening van de eindtermen voor de bovenbouw van het voortgezet onderwijs gaan aanpakken. Wat worden de nieuwe kwaliteitskaders voor het vak in de bovenbouw? Hoe en wanneer gaat die herziening gebeuren, wie gaan

er allemaal meedenken en -schrijven, welke kaders gelden, hoe gaat het met uitproberen en wanneer moet het klaar zijn en gaan de nieuwe eindtermen gelden?

Maarten Massink heeft aan de vakcollega's in het voortgezet onderwijs een enquête voorgelegd over hoe zijn vinden dat de kwaliteit van hun vak bewaakt worden en hoe het ervoor staat. Geen wetenschappelijk onderzoek, zegt Maarten. Maar wel een aanzet om je af te vragen hoe dat is voor jouw praktijk, als triggers waarin de lezers van het magazine zich misschien herkennen of juist tegen willen afzetten.

Ten slotte opent Chris Hazelebach een nieuwe kijk op de kwaliteit van docenten. We hebben het altijd over differentiatie naar leerlingen, maar niet naar leerkrachten. Wij streven altijd naar goede leerkrachten.

Een gewone lesgever is ook goed genoeg.

Slotbeschouwing

Een hele en gevarieerde verzameling bijdragen. Maar er zijn ook belangrijke actoren die in dit magazine niet of slechts zijdelings aan bod komen. Zoals de schoolleiding. Waar zit de schoolleiding op de glijdende schaal tussen puur management van tijd en middelen enerzijds en ondersteunend onderwijskundig leiderschap anderzijds. Oplettende lezers ontwaren hier een opvatting over de kwaliteit van schoolleidingen! Of de vakgroep waar je deel van uitmaakt. Los verband of winning team? Een zak gevulde koeken of één heerlijke taart? Is er een gedeeld beeld van kwaliteit? Is de vakgroep een veilige basis, is er een heldere taakverdeling op basis van persoonlijke kwaliteiten, leer je van elkaar? Of jijzelf, als eindverantwoordelijke.

Hoe pak jij die rol op? Van leerlingen zeggen we dat ze vooral een *growth mindset* zouden moeten ontwikkelen om met het meeste plezier te kunnen leren en presteren. En hoe zit het met jouw eigen beroepshouding, hoe ontwikkel jij jezelf? Hopelijk dragen we met dit magazine daar weer een beetje aan bij. Namens je leerlingen veel plezier en succes daarmee. ●

Contact

berendbrouwer56@gmail.com

Berend Brouwer is voorzitter van de redactieraad van LO Magazine

Foto

Anita Riemersma

Kernwoorden

kwaliteit, ketenbenadering, vakgroep, samenwerking

→ SPELINZICHT

EEN SPELER- EN SPELGECENTREERDE DIDACTIEK VAN SPELSPORTEN

In dit boek worden, aan de hand van het speler- en spelgecentreerde vakdidactische model Spelinzicht, richtlijnen en concrete handvatten aangereikt waarmee in de spelsportpraktijk (nog) beter ingespeeld kan worden op de uiteenlopende (beweeg)niveaus van leerlingen en spelleeractiviteiten op maat gemaakt kunnen worden. Dit alles met als doel de leerprocessen van leerlingen te optimaliseren en hen met (nog) meer spelinzicht en spelplezier succesvol te laten deelnemen aan spelsportactiviteiten.

Spelinzicht bestaat uit twee delen. Het eerste deel heeft betrekking op een theo-

retische uiteenzetting en verantwoording van de in deel 2 uitgewerkte praktijkvoorbeelden. Deze praktijkvoorbeelden zijn gecategoriseerd aan de hand van de 'spelfamilies' van de doelspelen, terugslagspelen, inblijf- en uitmaakspelen en mikspelen en uitgewerkt aan de hand van de verschillende speluitdagingen.

Deze derde druk is herzien, aangevuld en geactualiseerd. Het boek is gericht op leraren lichamelijke opvoeding al dan niet in opleiding, maar zeer zeker ook bruikbaar voor andere, eventueel in opleiding zijnde, professionals in de wereld van sport en bewegen, zoals trainers/coaches, buurtsportcoaches en combinatiefunctionarissen.

GEHEEL
HERZIEN!

€ 44,95

incl. btw
ISBN 9789072335692

Auteurs: Gwen Weeldenburg, Enrico Zondag en Frank de Kok.

Te bestellen via www.janluitingfonds.nl

→ In samenwerking met Arko Sports Media

janluitingfonds
LEZEN OVER BEWEGEN